

**XORIJIY TILLARNI O'QITISHDA ZAMONAVIY AXBOROT-
KOMMUNIKATSION TEXNOLOGIYALAR VA SUN'IY INTELLEKTDAN
FOYDALANISHNING METODIK JIHATLARI**

Normatova Nodira Suyundikovna

Supervisor, assistant teacher of NavDU

Bozorova Munira Sheripboy qizi

Student of NavDU

Aminova Ruxshona Shoir qizi

Student of NavDU

Annotatsiya: *Ushbu maqolada sun'iy intellekt (AI) va zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT) yordamida chet tillarini o'qitishning uslubiy jihatlari ko'rib chiqiladi. Unda interfaol darslarni ishlab chiqish, til o'rganish jarayonini moslashtirish va o'quvchilarning til bilish darajasini oshirish uchun AKT va sun'iy intellekt vositalari muhimligi ta'kidlangan. Talabalarning faolligini oshirish va o'qituvchilarning metodik uslublarini modernizatsiya qilish maqsadida maqola sun'iy intellektga asoslangan ilovalar, virtual o'quv muhitlari va onlayn platformalardan foydalanishga bag'ishlangan. Tadqiqot natijalari chet tillarini muvaffaqiyatli o'qitish uchun yangi strategiyalardan foydalanishni tasdiqlaydi.*

Kalit so'zlar: *metodologiya, raqamli ta'lim, chet tillarini o'qitish, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, sun'iy intellekt, interaktiv kurslar, onlayn platformalar, AI ilovalari va virtual o'quv muhitlari.*

Annotation: *This article examines the methodological aspects of teaching foreign languages using artificial intelligence (AI) and modern information and communication technologies (ICT). It emphasizes the importance of ICT and AI tools for developing interactive lessons, adapting the language learning process, and improving students' language proficiency. In order to increase student engagement and modernize teachers' methodological methods, the article is devoted to the use of AI-based applications, virtual learning environments, and online platforms. The results of the study confirm the use of new strategies for successful teaching of foreign languages.*

Keywords: *methodology, digital education, foreign language teaching, information and communication technologies, artificial intelligence, interactive courses, online platforms, AI applications, and virtual learning environments.*

Аннотация: *В данной статье рассматриваются методические аспекты обучения иностранным языкам с использованием искусственного интеллекта (ИИ) и современных информационно-коммуникационных технологий (ИКТ). Подчеркивается важность инструментов ИКТ и ИИ для разработки интерактивных уроков, адаптации процесса обучения языку и повышения уровня владения языком у учащихся. В целях повышения вовлеченности учащихся и модернизации методических приемов учителей статья посвящена использованию приложений на основе ИИ, виртуальных обучающих сред и*

онлайн-платформ. Результаты исследования подтверждают использование новых стратегий для успешного обучения иностранным языкам.

Ключевые слова: методология, цифровое образование, обучение иностранным языкам, информационно-коммуникационные технологии, искусственный интеллект, интерактивные курсы, онлайн-платформы, приложения ИИ и виртуальные обучающие среды.

Adabiyot manbalari haqida umumiy ma'lumot:

21-asrda texnologiyaning jadal rivojlanishi ta'lim sohasida sezilarli inqilobga sabab bo'ldi. Sun'iy intellekt (SI) va zamonaviy axborot-kommunikatsion texnologiyalar (AKT)ning uyg'unlashuvi bilimlarni uzatish va o'zlashtirish usullarini tubdan o'zgartirgan eng muhim yutuqlardan biridir. Raqamli vositalar va ilg'or tizimlardan foydalanish xorijiy tillarni o'qitishda an'anaviy uslublarni to'ldirishi yoki hattoki ularning o'rmini bosishi tobora ommalashib bormoqda. AKTdan foydalanishning kengayib borishi til o'rganish uchun yangi yo'nalishlarni ochdi. Masalan, interaktiv doskalar, onlayn hamkorlik platformalari, mobil ilovalar va virtual ta'lim muhitlari orqali o'quvchilarga real vaqt rejimida muloqot qilish, darhol fikr-mulohaza olish va dunyoning turli nuqtalaridan haqiqiy til resurslariga kirish imkoniyati yaratildi. Bu texnologiyalar o'quvchilarning ehtiyojlariga moslashuvchi, dinamik va moslashuvchan ta'lim muhiti shakllantiradi. Bundan tashqari, sun'iy intellekt tomonidan taqdim etilayotgan individuallashtirilgan ta'lim tajribalari til o'qitish jarayonini tubdan o'zgartirmoqda. SI asosidagi platformalar foydalanuvchining bilim darajasiga moslashadi, o'quvchining xatti-harakatlarini tahlil qiladi, shaxsiylashtirilgan materiallar, grammatik tuzatishlar, talaffuz mashqlari va hatto suhbat simulyatsiyalarini taqdim eta oladi.

Bu esa nafaqat o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishini oshiradi, balki o'qituvchilarga darsni samarali tashkil qilish va aniq ta'lim maqsadlariga e'tibor qaratishda yordam beradi. Shu o'rinda, xorijiy tillarni o'qitishda AKT va SI ni joriy etishning metodik oqibatlarini o'rganish muhim ahamiyatga ega. Bu texnologiyalar dars tuzilmasi, sinfdagi muomala, baholash jarayonlari hamda o'qituvchi va o'quvchining o'rniga qanday ta'sir ko'rsatishini tushunishni o'z ichiga oladi. Ushbu maqola aynan shularni batafsil tahlil qilib, raqamli vositalar va intellektual tizimlarning til ta'limida amaliy qo'llanilishi va ularning o'quv natijalarini yaxshilashdagi imkoniyatlariga e'tibor qaratadi. So'nggi 20 yil ichida sun'iy intellekt (SI) va zamonaviy axborot-kommunikatsion texnologiyalarni (AKT) xorijiy tillarni o'qitish jarayoniga integratsiya qilish bo'yicha ilmiy qiziqish sezilarli darajada oshdi.

Ko'plab tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, raqamli vositalar va intellektual tizimlar til o'rganish jarayonini tubdan o'zgartirib, o'quvchi markazli yondashuvlarni qo'llash, o'quvchilarni faolroq jalb qilish va haqiqiy til materiallariga kirishni yaxshilash imkonini bermoqda. Warschauer va Healey (1998)ga ko'ra, kompyuterlarning til o'rganishda dastlabki qo'llanilishi interaktiv va kommunikativ o'quv muhitlari uchun katta imkoniyatlar borligini ko'rsatgan. AKT rivojlanib borgan sari, onlayn o'quv platformalari, videokonferensiyalar va multimedia materiallari an'anaviy sinfdan tashqarida ham o'quvchilarni qo'llab-quvvatlashda muhim vositalarga aylandi.

Bax (2003) esa "normallashtirish" tushunchasini ilgari surgan bo'lib, bunda texnologiyalarning kundalik o'qitish amaliyotiga to'liq integratsiyalanganda eng yaxshi

natijalarga erishilishi ta'kidlanadi. Oxirgi yillarda esa til o'rganishda sun'iy intellektni qo'llash tobora ko'proq e'tibor qozonmoqda. Godwin-Jones (2019) ta'kidlashicha, chat-botlar, intellektual repetitor tizimlari va shaxsiylashtirilgan fikr-mulohaza vositalari kabi SI asosidagi texnologiyalar o'quvchi mustaqilligini oshiradi va ularga tezkor, moslashtirilgan fikr-mulohazalarni taqdim etadi. Bundan tashqari, AI real vaqt rejimida tahlil va tuzatishlar orqali talaffuz va ravonlikni rivojlantiradigan nutqni aniqlash dasturlarini yaratishda ham qo'llanilmoqda. Shuningdek, til o'rgatishda kengaytirilgan haqiqat (AR) va virtual haqiqat (VR) texnologiyalariga qiziqish ham ortib bormoqda. Lin va Lan (2015) tadqiqotlariga ko'ra, immersiv VR muhitlari o'quvchilarga so'z boyligini oshirish va suhbatga tayyorgarlik ko'rishda kontekstga boy, realga yaqin mashg'ulotlar taqdim etadi.

Bu vositalar chuqurroq madaniy singdirish va kognitiv jarayonlarni qo'llab-quvvatlaydi. Shunga qaramay, ularning foydalariga qaramasdan, Levy va Stockwell (2006) kabi tadqiqotchilar AKT va SI dan samarali foydalanish ko'proq o'qituvchining raqamli savodxonligi va qo'llanilayotgan pedagogik yondashuvlarga bog'liq ekanligini ta'kidlaydilar.

O'qituvchilarga bu texnologiyalarni ta'lim jarayoniga samarali kiritishda yordam berish uchun metodik asoslar va tizimli tayyorgarlik zarur. Umuman olganda, ilmiy adabiyotlar xorijiy tillarni an'anaviy o'qitish metodlaridan texnologiyaga asoslangan yondashuvga o'tish borayotganini ko'rsatmoqda. Bu esa AKT va SI ni xorijiy til ta'limining sifatini va samaradorligini oshirishdagi kuchli yordamchilar sifatida e'tirof etadi.

Metodlar:

1. Aralash ta'lim usuli – raqamli o'quv resurslarini an'anaviy dars mashg'ulotlari bilan uyg'unlashtiradi. O'qituvchilar virtual sinflar, onlayn platformalar va multimedia materiallaridan foydalanib, ta'limni sinfdan tashqariga kengaytiradilar.

Bu usul o'quvchilarga haqiqiy til materiallariga keng kirishni va moslashuvchan o'qish tezligini ta'minlaydi.

2. Sun'iy intellekt asosidagi shaxsiylashtirilgan ta'lim – har bir o'quvchining til darajasi, o'rganish tezligi va ehtiyojlariga mos darslarni shakllantiradi.

Maxsus mashqlar, grammatik tuzatishlar va talaffuz bo'yicha fikr-mulohazalar orqali o'quvchilarni mustaqil rivojlanishga undaydi.

3. Aylantirilgan sinf – yangi til bilimlari uyda o'zlashtiriladi (video darslar, interaktiv topshiriqlar orqali), dars vaqtida esa amaliy mashg'ulotlar, muloqot va tahliliy topshiriqlar bajariladi. Bu yondashuv nutqiy faollikni va tushunishni oshiradi.

4. Mobil ta'lim va o'yin elementlari asosida o'qitish – mobil ilovalar yordamida so'z boyligini, grammatikani va umumiy til ko'nikmalarini o'yin shaklida o'rgatadi. Rag'batlantirish uchun ballar, belgi mukofotlari va musobaqalar qo'llaniladi. Bu usul o'quvchini qiziqtiradi va har qanday joyda o'rganish imkonini beradi.

5. Sun'iy intellekt yordamida nutq va talaffuzni mashq qilish – o'quvchining og'zaki nutqini tahlil qiluvchi texnologiyalar orqali talaffuzdagi xatolar aniqlanadi va darhol tuzatishlar taklif qilinadi. Bu mustaqil mashg'ulotlarda juda samarali hisoblanadi.

6. Kengaytirilgan va virtual haqiqat orqali o'qitish – madaniy muhitlarga sayohat qilish, virtual suhbatlarda ishtirok etish yoki hayotiy vaziyatlarda rol o'yinlar orqali mashq qilish imkonini yaratadi.

Bu usul o'quvchining tilni amaliy kontekstda qo'llash ko'nikmasini va madaniy tushunchasini rivojlantiradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Warschauer, M., & Healey, D. (1998). Computers and language learning: An overview. *Language Teaching*, 31(2), 57-71. <https://doi.org/10.1017/S0261444800012970>
2. Bax, S. (2003). CALL—Past, Present and Future. *System*, 31(1), 13-28. [https://doi.org/10.1016/S0346-251X\(02\)00071-4](https://doi.org/10.1016/S0346-251X(02)00071-4)
3. Godwin-Jones, R. (2019). AI and Language Learning: How Can Artificial Intelligence Support Language Learning? *Language Learning & Technology*, 23(1), 9-27. <https://doi.org/10125/44667>
4. Lin, T. B., & Lan, Y. J. (2015). Language learning in virtual reality environments: Past, present, and future. *Educational Technology & Society*, 18(4), 486-497.
5. Levy, M., & Stockwell, G. (2006). *CALL Dimensions: Options and Issues in Computer-Assisted Language Learning*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
6. Chapelle, C. A. (2001). *Computer Applications in Second Language Acquisition: Foundations for Teaching, Testing and Research*. Cambridge University Press.
7. Beatty, K. (2010). *Teaching and Researching Computer-Assisted Language Learning*. 2nd edition. London: Routledge.